

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 18. De Guaicuræorum rebus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

Nullus eorum linteaminibus ad dormiendum utebatur, noctium magnâ parte in templo posita, reliquam aut super rete pensile, aut stratum ex cannis contextum, nullo vestium additamento, somnum gustando transigebant. Præter id, ex officio singulis incumbebat Dominicis diebus verba ad populum facere, quotidie Catechismum bis cogere, eruditos Sacris undis abluere, poenitentes Exhomologesi expiare, conjugium ineuntibus adesse, moribundos ad luctam ungere, mortuos sepulturæ mandare, domi curare, sementem facere, gossipium pro vestiendis hominibus, manu nudioribus, serere, ariolos præstigijs dedocere, vexationes prohibere, reos paternè castigare, domos ædificare, templa ornare, peste grassante ad vicina remotaque loca excurrere, & alia sexcenta in novis Indorum reductionibus usurpata facitare. Quibus si addas quotidianum precum pensum, religiosasque exercitationes, nemo inficias ibi tribus Sociis in totidem oppidis tantum laboris incubuisse, quantum iusto Collegio occupando satis foret. Et tamen sic agentes querebatur materiam laborum, quantum avebatur, sibi deesse exercendæ pro Deo patientiæ. Nihilominus exoptabant supplementum Sociorum, tum ne soli in singulis oppidis vivere cogerentur: tum vel maximè, ut majoribus copiis dæmoni bello indicto, novis coloniis constructis, quamplurimos Ethnicos ad Christi partes traducerent. Ad id Lorenzana operam & consilium apud Provinciale spondens, eò quo venerat itinere, confectis in itinere & reditu quadringentis & quinquaginta leucis, ingenti de Guairaniæ Sociorum laboribus atque sanctitate famâ ubique sparsâ, Assumptionis urbem postliminiò tenuit.

APUD Guaicuroos, nullam dum Barbari spem faciebant perpetuandi oppidi, moresque efferos corrigendi; sed trucidationes, divagationesque continuantes, per intervalla tantummodò, non tam Religionis, quam sui commodi ergò, Petro Romero & Antonio Morantæ se permittebant. Quamobrem multi arbitrabantur deserendos esse, & utrumque Socium eò transferendum, ubi eximias animi vires majori cum fructu exerent. Constans tamen Romeri sententia fuit, contumaciam Barbarorum Christianâ perseverantiâ frangendam arbitrans: cujus constantiam in natione prava inter indicibiles labores, magno animo, per tot annos perdurantis, Petrus Oniatus, litteris Præposito Generali datis, summis laudibus extulit. Has res gravis, sed utilis, procella excepit: nam pestis grassata multis Guaicuroorum capitibus se pavit, æternum alioquin perituris, nisi cælum sevisset. Igitur multi adultæ ætatis homines, etiam venefici sagæque, in ancipiti morbo animarum salutem adepti creduntur. Sed infantium ut copia major, sic salus securior: quos omnes, etiam parentibus invitis, Socii sacris undis lustraverunt. Illud eminet. Agebat animam infans inter suos primatis filia, nec adduci poterat homo Barbarus, ut vellet eam Christianam mori. Sed Romerus, quasi aliud agens, moribundam dissimulanter baptizat, & ad Barbarum conversus: *Filia, inquit, tua Sacramento expiata æternum cum Christo regnabit, quare eâ mortuâ ab mactatione carorum abstine.* Cui Barbarus: *Ego verò, inquit, mactabo quamplurimos.* Et jam negotium ad vim vergebat, cum Barbarorum turba solito more cadaver infantis demortui inconditis ululatus & gesticationibus prosequi cœpit, quæ res Barbarum hominem exacerbavit magis in Romerum: cui in his angustiis constituto nullum præsentis remedium oblatum est, quam si ex Divi Pauli consilio, steret cum stentibus: ergo Barbarorum ululatus simulans, supraque infantis cadaver se jactitans, amatissimè lamentabatur, tanquam si amicissimum caput amisisset. Mirum dictu! ea comploratio ad eò commovit Barbarum, ut filiam ritu Christiano sepeliendam Romero permitteret, spondens se nullius nece carissimæ filiæ manibus litaturum. Sed ejus asseclæ promissis Domini sui nonstetere, & clanculum occisam anum dissimulanter intulissent in infantis sepulchrum, nî Romerus id advertens, contempto iterum mortis periculo, profanum cadaver removeri jussisset. Non diu post evicit ab eodem Barbaro, ne uxorem paulò ante mortem sacris initiaram amici mactatione vellet prosequi. Interjecto tempore, recrudescente iterum peste, unâ se ferè omnes Guaicuroi, deserto oppido, ad remota loca fugâ se receperunt. Sed quia plerique luem jam contagione conceperant, in

itinere

Labores.

Lau.

CAPUT
XVIII
De Guaicuroorum rebus.

Guaicuroorum perniciosis.

Petri Romeri constantia.

Pestis utilis juvenis.

Infans non sine periculo baptizata.

Romeri prudens factum.

Pestis iterum grassatur.

*Non sine uti-
litate.*

*Romerus vo-
tulam hu-
meris baju-
lat.*

*Palabundos
reducit.*

*Et aliquos
baptizat.*

*Socii multa
patientia es-
agunt.*

CAPUT
XIX
De Joannis
Vianæ pro-
curatione.
1617.

*Mutius Vi-
tellescus sub-
sidia Socio-
rum impe-
rat.*

*Delectus so-
ciorum.*

*Joannes Vian-
na sacra do-
na accipit.*

*Et ab Sum-
mo Pontifice
bonam ap-
prietionem
Patriæ suam
ingredi re-
muit.*

itinere tabescentes, per vastos campos aut paludes (prout singulos morbi vis de-
cerat) omni ope destituti miserimè animam efflabant : quos insequens Petrus
Romerus ibat pauculis Indis comitatus, si fortè nonnullos Christo lucrifaceret.
Saris constat, aliquot Ethnicis in desertis locis panè exanimatis saluti fuisse; quos
per bajulos domum revectos, ritèque de Fide Christiana edoctos, sacris undis ante
mortem abluit. Quin ipse, defèctu bajulorum, anum edentulam, ipso fœtore pu-
tidiorem, humeris suis ex remoto loco, ceu opimam prædam; ovals in oppidum
intulit; nullumque non movit lapidem; quo eam Christianam faceret: sed mulier in
malis inveterata, pertinacitè recusato animæ remedio, æquè duraturam sibi poenam
ac Romero gloriam acceperat: qui in omnes benefaciendi occasiones intentus diu
noctūque, non interruptā indagine, per arundineta & asperos terræ hiatus, per
saxeta & vepreta discurrens, plurimos omnis generis homines in ipsa morte Christo
per Baptismum genuit: irato clementer Deo, debiles & claudos ad cœlestes epulas
intrare compellente. Vi pestis remissâ, Romerus quâ per se, quâ per alios, tum
præmiis, tum propositis mortalium Superorumque minis, iterum palabundos ad
oppidum revocavit: in summa pervicacissimorum hominum pertinacia hæc se co-
gitatione cõsolans, quod vires omnes conatumque pro singulorum salute cum Socio
impenderet. Ex adverso Barbari, pro solita inconstantia, valetudine abutentes, ad
injusta bella mox dilabebantur: belloque captos pro mancipiis distrahentes, solitis
modis vexabant: sed, quæ Dei misericordia est, nonnullis variarum nationum
captivis ipsa corporum servitus libertatem filiorum Dei, adnitente Romero, pe-
perit: Cœlo summa Guaicuræorum scelera in aliorum salutem verrente. Si ad
oppidum redibant Barbari, ululatum terroribus, ebrietatum tumultibus supersti-
tionum stentoreis vociferationibus Novilunia sua facientes, intolerabili aurium
tormento integras noctes horrificabant. Præterea rugientes tygrides non semel
in Sociorum casam ingressæ, enormesque viperæ inter domestica instrumenta re-
pertæ, necnon angues ex ipsis culminis paleis caput exerentes, ut sexcenta alia ta-
ceam, quotidianæ formidini erant. Inter quos terrores insigni patientiâ perdurans
Romerus ad Socios scribebat, pluris se suam Provinciam æstimare, quàm alias re-
giones Neophytorum numerositate celebriores, & ab Provinciali contendebat,
ne se cupidissimis pro Christo ærumnis subtraheret. Nec dispar erat Antonii Mo-
rante sensus, nihil non publicè privatimque experientis, quo mortalium ferocissi-
mos aliquando cicuraret.

DUM sic ubique laborant Socii, faustus nuncius de Joannis Vianæ procura-
toris cum subsidiariorum manipulo ad portum Boni-aëris appulsi, mirum
quantum tanti subsidii sitientissimam Provinciam exhilaravit: de quorum Socio-
rum delectu & navigatione, hæc fermè reperi. Postquam Joannes Viana Romam
attigit, & mortuo jam Claudio Aquavivâ septimæ congregationi interfuit, Mutius
Vitellescus, novus Generalis, suavissimis ejus moribus delectatus, in Paraquariæ
auxilium plerisque Provinciarum præsidibus subsidiarios Socios imperat, & ipse
exemplo præiens pro Romanâ Josephum Oregium, Cardinalis Oregii germanum
fratrem, designat. Inter alios triginta-septem variarum nationum sodales, futuris
temporibus eminere Alfonso Aragona Neapolitanus, Claudius Ruierius Bur-
gundus, Hieronymus Gratianus Italus, Didacus Alfarus pro defensione Indorum
occisus, Alfonso Rodrigues & Joannes Castillius Hispani pro fide interfecti, Didac-
us Salazarius Bæticus, & Joannes Vafæus Gallobelga, necnon Petrus Bosquierus
Flandro belga & alii, qui omnes terrâ marique Ullisponem confluxere. Sed
Joannes Viana, feliciter Romæ expeditis procurationis suæ negotiis, dono acceptis
multorum Divorum reliquiis, & à Præposito Generali eâ Cruce, in cujus amplexu
olim Divus Ignatius diem suum obierat, atque ejusdem Divi chirographo donatus,
benè precante Summo Pontifice, iter suum relegens, Mediolani ab Federico Bo-
romæo Cardinali in gratiam Didaci Torres multis muneribus oneratus est. Per
Navarram iter agens, ab Magistratu Vianensis urbis Patriæ suæ, per honestissimos
nuncios obviam missos enixe rogatus, ut flexo tantisper itinere cognatis ac civibus

suus